

Testament

Informacje ogólne

Testament

Testament to rozrządzenie majątkiem na wypadek śmierci. Spadkodawca (nazywany też testatorem) może swój cały majątek rozdysponować całkowicie swobodnie. Jeden testament może zawierać rozporządzenie tylko jednego spadkodawcy i może być przez niego w każdej chwili odwołany. Testament może sporządzić tylko osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Osoby ubezwłasnowolnione, częściowo lub całkowicie, oraz nieletni nie mają takiego prawa.

Sporządzenie testamentu można również powierzyć notariuszowi, testament ma wtedy formę aktu notarialnego. Istnieje także możliwość oświadczenia swojej woli ustnie wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta), staroście, marszałkowi województwa, sekretarzowi powiatu albo gminy lub kierownikowi urzędu stanu cywilnego w obecności dwóch świadków – wtedy jest to testament allograficzny.

Dziedziczenie ustawowe

Kiedy nie ma testamentu, o tym, kto, w jakiej części i kolejności oraz na jakich zasadach odziedziczy spadek, decydują przepisy Kodeksu cywilnego. Jest to dziedziczenie ustawowe. Wola spadkodawcy wyrażona w testamencie ma pierwszeństwo przed regułami dziedziczenia ustawowego.

ZAPAMIĘTAJ

- **Wstępni** – to przodkowie w linii ojca i matki, czyli rodzice, dziadkowie itd.
- **Zstępni** – potomkowie – dzieci, wnuki, prawnuki itd.
- **Za rodziców w rozumieniu ustawy uważa się również przysposabiających (osoby dokonujące adopcji), a za zstępnych także przysposobionych (osoby, które zostały adoptowane) i ich zstępnych.**

Zachowek

Należy pamiętać, że osoba wchodząca w skład najbliższej rodziny spadkodawcy, mimo że została pominięta w testamencie, może ubiegać się o tzw. zachowek. Przysługuje on zstępny, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy (dziedziczyliby na podstawie reguł dziedziczenia ustawowego). Zachowek wynosi połowę udziału, który przypadłby uprawnionemu przy dziedziczeniu ustawowym. Jeśli jest on trwale niezdolny do pracy lub jest małoletni, zachowek wynosi dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który otrzymałby przy dziedziczeniu ustawowym. O zachowek trzeba wystąpić w ciągu 3 lat od ogłoszenia testamentu.

Wydziedziczenie

Jeżeli spadkodawca chce, aby spadkobierca nie dostał nic z jego majątku, powinien go wydziedziczyć. Może to zrobić jedynie poprzez wyrażne zapisanie takiej dyspozycji w treści testamentu.

Wydziedziczając, spadkodawca nie musi użyć ściśle określonych wyrażeń. Jednak nie mogą one nasuwać wątpliwości co do woli pozbawienia uprawnionego jego zachowku.

GP RADZI

Wydziedziczenie jest ważne tylko wtedy, jeżeli w testamencie wskazany zostanie powód, który zdecydował o pozbawieniu spadkobiercy jego praw do spadku.

Powody wydziedziczenia

Przepisy kodeksu dokładnie określają przyczyny, które mogą być podstawą wydziedziczenia. Wydziedziczyć można wtedy, gdy spadkobierca, wbrew woli spadkodawcy, postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, dopuścił się względem niego lub jednej z osób mu najbliższych umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci bądź uporczywie niedopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

Skutki wydziedziczenia nie rozciągają się na zstępnych wydziedziczonego, czyli na jego dzieci lub wnuki. Osobom tym przysługuje ich własne prawo do zachowku, jeśli oczywiście spadkodawca powołał w testamencie do dziedziczenia inną osobę.

PUŁAPKI

Gdy spadkodawca wybaczył spadkobiercy postępowanie, które było podstawą do wydziedziczenia, zgodnie z przepisami, nie może on już go wydziedziczyć.

Odwołanie testamentu

Odwołanie testamentu może nastąpić poprzez sporządzenie przez spadkodawcę nowego testamentu lub zniszczenie już sporządzonego. Odwołać testament można też usuwając z niego elementy, bez których nie jest ważny, np. podpis. Odwołanie następuje też po dokonaniu takich zmian w testamencie, które świadczą o woli spadkodawcy odwołania, np. zmieniono spadkobiercę. Jeśli spadkodawca sporządził nowy testament, nie zaznaczając w

nim, że poprzedni odwołuje, odwołaniu ulegają tylko te postanowienia poprzedniego, których nie można pogodzić z treścią nowego testamentu.

Kiedy testament jest nieważny

Testament jest nieważny, jeśli został sporządzony w stanie wyłączającym świadome albo swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie swojej woli, np. pod wpływem środków odurzających, a także gdy spadkodawca został wprowadzony w błąd lub gdy sporządzono go pod wpływem groźby.

Nieważność testamentu można zgłaszać tylko w ciągu 3 lat od dnia, w którym dowiedzieliśmy się o jej przyczynach, oraz nie później niż po upływie 10 lat od otwarcia spadku, czyli śmierci spadkodawcy.

Jak napisać testament

Za testament może być uznany tylko oryginał – żadne kopie i odpisy tego wymogu nie spełniają. Testament zwykły spadkodawca musi napisać własnoręcznie i osobiście (nie może go komuś podyktować), nie może posłużyć się maszyną do pisania czy komputerem.

Krok 1

TREŚĆ. Testament nie musi być napisany językiem literackim czy urzędowym. Najważniejsze, aby z treści jasno wynikało, komu jaka część spadku przypada. Jeżeli testament zawiera wydziedziczenie, konieczne jest podanie przyczyn tego wydziedziczenia.

Krok 2

PODPIS. Testament musi zawierać podpis, który można odczytać. Może to więc być pełne imię i nazwisko, pierwsza litera imienia i nazwisko lub samo nazwisko. Nie można podpisywać testamentu skrótem personaliów albo tzw. parafą.

Krok 3

DATA. Warto opatrzyć testament datą. Testament bez daty może zostać uznany za ważny, jeśli nie ma wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, do treści testamentu lub do wzajemnych stosunków kilku testamentów. Oznacza to, że jeśli testament sporządzony jest prawidłowo, brak daty nie wpływa na jego ważność. Inaczej, gdy testamentów jest kilka, bo wtedy brany jest pod uwagę ostatni – w takim przypadku data ma znaczenie.

Formalności

Aby mieć większą pewność co do realizacji testamentu, korzystnie jest wezwać kilku świadków i oświadczyć im, gdzie zostanie on złożony.

Podatek

Od spadków płaci się podatek. Jego wysokość uzależniona jest od tego, do której grupy podatkowej należy spadkodawca. Od 1 stycznia 2007 r. zwolnione jest od podatku nabycie w spadku własności rzeczy lub praw majątkowych od najbliższych czyli od małżonka, wstępnych, zstępnych, pasierba, rodzeństwa, ojczyma i macochy. Pozostali płacą podatek. Oblicza się go od nadwyżki podstawy opodatkowania ponad kwotę wolną od podatku, według następujących skal:

Kwoty nadwyżki w zł	Podatek wynosi
---------------------	----------------

ponad	do	
1) od nabywców zaliczonych do I grupy podatkowej		
	10.278	3 %
10.278	20.556	308 zł 30 gr i 5 % nadwyżki ponad 10.278 zł
20.556		822 zł 20 gr i 7 % nadwyżki ponad 20.556 zł
2) od nabywców zaliczonych do II grupy podatkowej		
	10.278	7 %
10.278	20.556	719 zł 50 gr i 9 % od nadwyżki ponad 10.278 zł
20.556		1.644 zł 50 gr i 12 % od nadwyżki ponad 20.556 zł
3) od nabywców zaliczonych do III grupy podatkowej		
	10.278	12 %
10.278	20.556	1.233 zł 40 gr i 16 % od nadwyżki ponad 10.278 zł
20.556		2.877 zł 90 gr i 20 % od nadwyżki ponad 20.556 zł

ZAPAMIĘTAJ

Spadkowe grupy podatkowe:

- grupa I – najbliższa rodzina – małżonek, zstępni, wstępni, pasierb, zięć, synowa, rodzeństwo, ojczym, macocha i teściowie;
- grupa II – dalsza rodzina;
- grupa III – inne osoby.

Skorzystanie z całkowitego zwolnienia od podatku przez najbliższych wymaga poinformowania urzędu skarbowego o nabyciu majątku. Spadkobierca musi dokonać zgłoszenia w ciągu 6 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku.

PULAPKI

Spadkobierca może spadek przyjąć bez ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe, co oznacza, że za nie odpowiada (przyjęcie proste), albo z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza). Może też spadek odrzucić.

Ma na to jednak tylko 6 miesięcy od dnia, w którym dowiedział się, że spadek przypadł mu w udziale.

PODSTAWA PRAWNA

- **Art. 941–1088 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 z późn.zm.).**
- **Ustawa z 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 93, poz. 768).**

Marta Pionkowska